

"Prioritera rimliga arbetsvilkor inom omsorgen"

Prioritera högre löner, säkra anställningar och rimlig personaltäthet så att den offentligt finansierade omsorgen för barn och äldre kan fungera, skriver tre lektorer i socialt arbete.

För tredje året i rad arbetar vi med att undersöka hur moralisk stress tar sig uttryck och hur moraliskt aktörskap kan främjas i svensk äldreomsorg. För tredje året i rad debatterar vi sommarbemanningen i samma bransch. Vi är många som höjer våra röster i frågan.

Inspektionen för Vård och Omsorg, Ivo, har det senaste året pekat på [omfattande brister i den svenska äldreomsorgen](#). Underbemanning har varit en kritik som återkommit vid tillsyn i åtskilliga kommuner. [Nyligen frågade fackförbundet Kommunal sina lokala fackliga representanter](#) hur bemanningen kommer att se ut i äldreomsorgen i respektive kommun under sommaren. 62 procent bedömde att bemanningen kommer att vara otillräcklig. Endast tre procent uppgav att bemanningen kommer att vara bra. Kommunals ordförande **Malin Ragnegård** kallar situationen för personalen i svensk äldreomsorg "katastrofal" och uppmanar regeringen att tillsätta en kriskommission. "Kommunerna klarar uppenbarligen inte av sina kärnuppgifter", menade Ragnegård.

I motsvarande undersökning gjord förra året svarade 73 procent av kommunerna att situationen var katastrofal eller otillräcklig. Med en gnutta svart humor kan vi konstatera att det går framåt. Alternativt kan vi slå fast att arbetet med att reformera äldreomsorgen i linje med de förslag Coronakommissionen gav i slutet av 2020 går alldeles för långsamt. Låga löner och osäkra anställningar gör fortfarande att många av de undersköterskor som i grunden älskar sitt arbete överväger att lämna branschen.

2023 vikarierar Sami som undersköterska i hemtjänsten och trivs med att cykla.

Men – ljuspunkter finns. Då tänker vi inte på innovativa grepp som att [anställa "EPA-ungdom"](#). Det finns kommuner som löst sommarbemanningen med systematisk personalrekrytering där fasta anställningar är regel och där antalet timvikarier därmed kan minska. Det handlar således om att ta ansvar och prioritera långsiktigt.

Det finns också unga människor som målinriktat utbildar sig för arbete i vård- och omsorgssektorerna. **Sami**, som så många andra kom till Sverige 2015 och som vi följt under hans yrkesresa är en sådan person. [Sommaren 2021 befann han sig i en Kafkaliknande situation](#) där han som nyexaminerad undersköterska – utbildad på en svensk gymnasieskola – inget hellre ville än att arbeta i äldreomsorgen. Samtidigt saknade han svenskt arbetstillstånd och hindrades därför från att kliva in och göra nytta i en bransch som skrek efter kompetent personal. [2022 hade han lyckats övervinna de byråkratiska](#)

[hindren](#) och kunde äntligen bidra som undersköterska i äldreomsorgen.

Även sommaren 2023 vikarierar Sami som undersköterska i äldreomsorgen. Han jobbar i hemtjänsten och trivs med att cykla i det växlande sommarvädret. Han har just avslutat första terminen på sjuksköterskeutbildningen och säger:
"Efter en termin på utbildningen är jag jättenöjd med mitt val. Det finns så många arbetsplatser som man kan välja att jobba på till exempel sjukhus, vårdcentral och kommun."

När vi frågar om han ser några baksidor med vårddyrket nämner han arbetstiderna. Han skulle gärna vilja ha större inflytande över schemat. Sami menar att erfarenheterna som undersköterska har varit till stor hjälp nu när han studerar på sjuksköterskeprogrammet. Samis historia inspirerar och ger framtidshopp och pekar på vikten av att vård- och omsorgspersonal ges inflytande över sin arbetssituation – att arbetsvillkoren är rimliga.

Det är hög tid att arbetsvillkoren i äldreomsorgen hamnar i toppen på den politiska agendan. Äldreomsorgen är jämte barnomsorgen en bärande balk i den svenska samhällsmodellen. Ska män och kvinnor i arbetsför ålder på bred front lönearbeta krävs att den offentligt finansierade omsorgen om barn och äldre fungerar. Det ligger i rikets intresse. Högre löner, säkra anställningar och rimlig personaltäthet är grundvillkor som måste prioriteras.

Sara Hultqvist, lektor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet
Magdalena Elmersjö, lektor och docent i socialt arbete vid Södertörns högskola och undersköterska
Katarina Hollertz, lektor och docent i socialt arbete vid Göteborgs Universitet